

Калашник О.М.,

к.ю.н., адвокат,

старший викладач кафедри приватного та

публічного права Факультету права

та міжнародних відносин

Київського університету імені Бориса Грінченка

СПРАВИ ПРО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ПРО ВІДМОВУ У ВИЗНАННІ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ, ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ВИЗНАТИ ОСОБУ БІЖЕНЦЕМ АБО ОСОБОЮ, ЩО ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ – СПРАВИ НЕЗНАЧНОЇ СКЛАДНОСТІ ЧИ НІ?

Громадяни іноземних країн, які приїжджають до України з метою знайти притулок та отримати статус біженця або особи, що потребує додаткового захисту, належать до вкрай вразливої категорії населення в Україні – шукачів притулку. Адже, така людина втекла із країни свого походження та приїхала до України в надії отримати тут притулок та захист. Така ситуація вже сама по собі є досить стресовою для будь-якої людини.

Відповідно до Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» біженець – це

особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань.

Такі особи – шукачі притулку звертаються до Державної міграційної служби України з відповідною заявою. Однак, у випадках відмови Державної міграційної служби України у наданні статусу біженця або особи, що потребує додаткового захисту, така особа звертається до суду.

Проте, на сьогодні, суди неоднозначно підходять до вирішення відповідних спорів. Так, часом суди вважають, що справи про визнання протиправним і скасування рішення про відмову у визнанні біженцем або особи, що потребує додаткового захисту, зобов'язання вчинити певні дії (визнати особу біженцем або особою, що потребує додаткового захисту) відносяться до справ незначної складності.

З такою позицією судів не можливо погодитися з наступних підстав. Так, п. 8 ст. 129 Конституції України передбачає, що основними засадами судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення. Тому, відмовляючи у відкритті касаційного провадження у справах про оскарження рішення Державної міграційної служби України про відмову у визнанні біженцем або особи, що потребує додаткового захисту, зобов'язання вчинити певні дії (визнати особу біженцем або особою, що потребує додаткового захисту) є порушенням прямої норми Конституції України.

Адже, проаналізувавши п. 2 ч. 5 ст. 328 КАС України, слід вказати, що не підлягають касаційному оскарженню судові рішення у справах незначної складності, крім випадків, якщо: а) касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовчої практики; б) особа, яка подає касаційну скаргу, відповідно до цього Кодексу позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, при розгляді іншої справи; в) справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу; г) суд першої інстанції відніс справу до категорії справ незначної складності помилково.

Однак, відповідно до ст. 12 КАС України, справи про оскарження рішення Державної міграційної служби України про відмову у визнанні біженцем або особи, що потребує додаткового захисту, зобов'язання вчинити певні дії (визнати особу біженцем або особою, що потребує додаткового захисту), не є справою незначної складності. П. 11 ч. 6 ст. 12 КАС України визначає, що справами незначної складності є справи щодо перебування іноземців або осіб без громадянства на території України. Проте, відповідно до ст. 328 КАС України справа про оскарження рішення Державної міграційної служби України про відмову у визнанні біженцем або особи, що потребує додаткового захисту, зобов'язання вчинити певні дії (визнати особу біженцем або особою, що потребує додаткового захисту) має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу, а саме: позивача. Відмова у розгляді справи тягне за собою обов'язок позивача покинути Україну та повернутися до країни свого походження, де на нього, як правило, чекатимуть негативні наслідки. Зокрема, такі особи можуть зазнати переслідувань з боку країни походження та ризикують бути підданими тортурам, нелюдському або такому, що принижує гідність поводженню або покаранню, а іноді їх спіткає навіть смерть.

То чи можна справи про оскарження рішення Державної міграційної служби України про відмову у визнанні біженцем або особою, що потребує додаткового захисту, зобов'язання вчинити певні дії – визнати особу біженцем або особою, що потребує додаткового захисту вважати справами незначної складності?